

**VOORONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN DIVERSE
BEPALINGEN VAN HET DECREET VAN 16 JANUARI 2004 OP DE
BEGRAAFPLAATSEN EN DE LIJKBEZORGING**

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. Algemene toelichting

1. Samenvatting en situering

Ingevolge artikel 4 van de *wet van 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing* werden artikel 77 en 81 van het Burgerlijk Wetboek (hierna BW te noemen) opgeheven. Dit heeft gevolgen voor het Vlaams decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging (hierna decreet begraafplaatsen en lijkbezorging te noemen).

Door de opheffing van deze artikelen hebben de in deze artikelen opgenomen principes geen wettelijke basis meer. Het is wenselijk dat deze principes verder als richtlijn gelden met een voldoende wettelijke/decretale basis. Gelet op het feit dat de Gewesten bevoegd zijn om het administratieve aspect van zowel de toestemming tot teraardebestelling als de toestemming tot crematie te regelen is de decreetgever hiertoe gemachtigd. Dit gebeurt middels voorliggend wijzigend decreet.

2. Inhoud

a) Bevoegdheid Vlaams Gewest

De wetgeving betreffende de burgerlijke stand is een federale bevoegdheid en wordt geregeld in de nieuwe artikelen 6 tot en met 83 van het BW (wet van 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, Belgisch Staatsblad van 2 juli 2018).

De wetgeving over de begraafplaatsen en de lijkbezorging is in toepassing van artikel 6, §1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen een gewestelijke materie en is, voor wat het Vlaamse Gewest betreft, uitgewerkt in het decreet begraafplaatsen en lijkbezorging en in de bijbehorende uitvoeringsbesluiten. Binnen dit kader zijn de gewesten ook bevoegd voor de hiermee gepaard gaande administratie procedures, ook met impact op de burgerlijke stand.

Dit wordt ook zo gesteld door de Raad van State in zijn advies 38.135/VR op het voorstel van wet tot wijziging van artikel 77 van het BW, wat de repatriëring van de overledene betreft (Senaat, 3-508/2, 2004/2005), met name dat het de Gewesten zijn die bevoegd zijn om het administratieve aspect van zowel de toestemming tot teraardebestelling als de toestemming tot crematie te regelen, dit op basis van het hiervoor vermelde artikel 6, §1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

b) Omschrijving van de regeling

Ingevolge artikel 4 van de *wet van 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing*, werden de volgende artikelen opgeheven:

1° artikel 77 van het BW dat bepaalde dat geen teraardebestelling geschiedt zonder een kosteloos afgegeven verlof van de ambtenaar van de burgerlijke stand, die dit echter niet mag afgeven dan nadat hij zich van het overlijden heeft vergewist aan de hand van een overlijdensattest, en eerst vierentwintig uren na het overlijden, behalve in de gevallen door politieverordeningen bepaald;

2° artikel 81 van het BW dat het volgende bepaalde: "Zijn er tekens of aanwijzingen van een gewelddadige dood of andere omstandigheden die zulks laten vermoeden, dan mag de teraardebestelling eerst geschieden nadat een officier van politie, bijgestaan door een doctor in de geneeskunde of de heelkunde, een proces-verbaal heeft opgemaakt van de staat van het lijk en van de daarop betrekking hebbende omstandigheden, alsook van de inlichtingen die hij heeft kunnen inwinnen omtrent de voornamen, de naam, de leeftijd, het beroep, de geboorteplaats en de woonplaats van de overledene."

Het decreet begraafplaatsen en lijkbezorging wordt gewijzigd, in die zin dat de voormelde principes, waarvan de verdere toepassing wenselijk is, worden opgenomen in dit decreet en dit binnen de grenzen van de bevoegdheid van het Vlaams Gewest. Deze principes zijn de volgende:

- 1) de *kosteloosheid* van de verleende toestemming;
- 2) de toestemming tot begraving kan pas afgeleverd kan worden op basis van een *overlijdensattest*;
- 3) de *wachttermijn van 24 uur* na het overlijden, voor het afleveren van een toestemming tot begraving, behalve in de gevallen die door politieverordeningen zijn bepaald;
- 4) als er tekenen of aanwijzingen zijn van een *gewelddadige dood*, gebeurt de teraardebestelling slechts na machtiging door een officier van politie (nadat deze een proces-verbaal heeft opgemaakt).

3. Advies van de Raad van State

De afdeling wetgeving van de Raad van State heeft op 14 februari 2019 advies uitgebracht bij dit voorontwerp van decreet (advies 65.197/3).

In de randnummers 3.3 t.e.m. 3.5. bevestigt de Raad van State dat het verlof tot teraardebestelling en het verlof tot crematie aangelegenheden zijn die tot de bevoegdheid van het Vlaams gewest behoren.

Onder randnummer 3.6. merkt de Raad van State op dat, in het geval van een gewelddadige dood of van andere omstandigheden die dat laten vermoeden, de bepalingen inzake de verplichte bijstand van de procureur des Konings door een geneesheer en het verplicht opmaken van een proces-verbaal van de staat van het stoffelijk overschot en van de omstandigheden die daarop betrekking hebben (zoals opgenomen in het ontworpen artikel 15bis, §1, tweede lid) geen gegevens zijn die noodzakelijk zijn voor het regelen van het verlof tot teraardebestelling (wat

de bevoegdheid is van de decreetgever). Integendeel lijkt dit verband te houden met de onderzoeksmaatregelen van de procureur des Konings die ingepast moeten worden in het Wetboek van Strafvordering (hetgeen ook effectief het geval is ; zie artikel 44 van dit Wetboek). Indien niet kan worden aangetoond dat deze vermelde vereisten voldoen aan de voorwaarden van de "impliciete bevoegdheden" van de decreetgever, dan moeten die worden weggelaten.

Bovendien geeft de Raad van State aan, onder randnummer 5, dat de regeling voor de toestemming tot begraving (opgenomen in artikel 15bis) te summier is in vergelijking met de regeling die is bepaald voor de toestemming tot crematie (in de artikelen 19 t.e.m. 22). Op die manier bestaat er in de ontworpen regeling een verschil in behandeling tussen een teraardebestelling en een crematie. Niet alle opgesomde verschilpunten kunnen worden verantwoord op basis van het gegeven dat in het geval van crematie er achteraf geen opgraving en bijkomend onderzoek meer mogelijk zal zijn.

Om aan beide opmerkingen van de Raad van State tegemoet te komen worden de regeling voor de toestemming tot begraving en de regeling voor de toestemming tot crematie zo veel als mogelijk op elkaar afgestemd. Het nieuw ontworpen artikel 15bis (dat de toestemming tot begraving regelt – zie artikel 2 van voorliggend ontwerp van decreet) zal bepalen wie de aanvraag tot toestemming ondertekent, dat de toestemming tot begraving moet worden geweigerd wanneer die niet in overeenstemming is met de laatste wil van de overledene en wanneer de wachtermijn van 24 uur ingaat. Ook wordt er voorzien in een beroepsmogelijkheid tegen het verlenen of weigeren van de toestemming van begraving.

De procedure m.b.t. de toestemming tot crematie verwijst dan naar deze regeling in artikel 15bis en is derhalve identiek (zie artikel 3 van dit decreet dat in het decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging een nieuw artikel 19, §1, inlast). Het enige verschil tussen beide regelingen dat behouden blijft, is dat in het geval van de toestemming tot crematie een grondigere controle wordt verricht naar de oorzaak van het overlijden. Daarom blijft in geval van de toestemming tot crematie de huidige regeling in verband met het attest van de geneesheer en de aanstelling van een tweede geneesheer door de ambtenaar van burgerlijke stand behouden.

Verder wordt gevolg gegeven aan de volgende, eerder technische, opmerkingen van de Raad van State:

- de Raad van State stelt dat niet meer mag verwezen worden naar de *officier van de gerechtelijke politie* maar wel naar *de procureur des Konings*. Aan deze opmerking wordt tegemoet gekomen (zie randnummer 3.5.)
- in de artikelsgewijze memorie van toelichting wordt nader ingegaan op de redenen waarom bij politieverordening kan worden afgeweken van de bepaling dat de toestemming tot begraven/cremeren niet verleend kan worden voor een termijn van 24 uur is verstreken (zie randnummer 6 ; opgenomen in de artikelsgewijze toelichting, bij artikel 2)
- een alternatieve redactie wordt opgenomen in het ontwerp van decreet over wie de toestemming tot begraven/crematie moet geven van het stoffelijk overschot van een persoon die overleden is in een gemeente van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, van het Franse taalgebied of van het Duitse taalgebied (zie randnummer 7 ; opgenomen in het nieuwe artikel 15 bis, §1).

B. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 2

Artikel 77 en 81 van het BW, opgeheven bij de wet van 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, worden, binnen de perken van de bevoegdheid van het Vlaams Gewest, opgenomen in artikel 15bis van het decreet begraafplaatsen en lijkbezorging en krijgen hiermee dus een decretale basis.

Voorts wordt artikel 15bis aangepast zodat de regeling van de toestemming tot begraving maximaal in overeenstemming is met die van de toestemming tot crematie. Op die manier wordt de gelijkheid tussen begraving en crematie nagestreefd.

De toestemming tot begraving kan pas worden afgegeven op basis van een document. Het meest geschikte document daartoe is een overlijdensattest. Dat wordt nu uitdrukkelijk opgenomen.

De toestemming mag niet verleend worden voor een termijn van 24 uur is verstreken, behalve in de gevallen die door politieverordeningen zijn bepaald. Deze bepaling blijft noodzakelijk om in het geval van uitzonderlijke noodsituaties preventieve maatregelen te kunnen nemen (rampen, besmettelijke ziektes, ioniserende stralingen ; zie hieromtrent ook de bepaling in artikel 28, tweede lid, van het decreet begraafplaatsen en lijkbezorging).

Artikel 3

Door artikel 15bis, met uitzondering van §2, vierde lid, in verband met de toestemming tot begraving van toepassing te maken op de toestemming tot crematie, worden beide regelingen maximaal op elkaar afgestemd.

Voorts blijft de huidige regeling in verband met de aanstelling van een geneesheer door de ambtenaar van burgerlijke stand in het geval van de toestemming tot crematie behouden.

Artikel 4

Artikel 20 van het decreet begraafplaatsen en lijkbezorging wordt opgeheven. De inhoud van artikel 20 is immers terug te vinden in artikel 19, §1, waarbij dit artikel 19, §1, bepaalt dat artikel 15bis, met uitzondering van §2, vierde lid, van overeenkomstige toepassing is op de toestemming tot crematie.

Artikel 5

Artikel 21 wordt volledig opgeheven. Artikel 21 wordt immers opgenomen in artikel 19, §1, 1° tot en met 6°.

Artikel 6

In artikel 22, eerste lid, van het decreet begraafplaatsen en lijkbezorging wordt verwezen naar artikel 81 BW. De Raad van State merkt in zijn advies op dat de

verplichte bijstand van de procureur des Konings door een geneesheer en het opmaken van een proces-verbaal echter niet noodzakelijk zijn voor het regelen van het verlof tot teraardebestelling. Deze vereisten zijn daarom weggelaten in artikel 15bis. Dit brengt met zich mee dat artikel 22, eerste lid van het decreet overbodig is en dus wordt opgeheven.

Artikel 7

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van het decreet.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke
Kansen en Armoedebestrijding,

Liesbeth HOMANS